

راهنمای تکمیل فرمهای طرح درس دوره – طرح درس روزانه

طرح درس یا سناریوی آموزشی چارچوبی را طراحی می کند که براساس آن استاد و دانشجو در هنگام تدریس با هدف مشترک و مشخص به یک سو حرکت می کنند. آموزش براساس طرح درس به اساتید کمک می کند تا با برنامه مشخص سرکلاس حاضر شوند، بایدهای آموزشی را بگویند، مطالب درسی را مناسب تر ارائه دهند، تعادلی مناسب میان مطالب درس و طول مدت دوره برقرار کنند و دانشجویان را بهتر و دقیق تر سنجش و ارزیابی نمایند.

اغلب استادان برنامه منظمی جهت تدریس تهیه نمی کنند اما این بدان معنی نیست که قبلا در باره آنچه می خواهند آموزش دهند فکر و یا برنامه ریزی نکرده اند. البته بدون نوشتن و تدوین طرح درس هم می توان کلاس درس را اداره کرد، اما اگر مدرس می خواهد از کارآیی موثر در فرآیند تدریس برخوردار باشد، به خوبی اهداف را مشخص کند، درس را معنادار، جالب و منطقی ارائه دهد و فراگیران درک روشنی از اطلاعات، مهارت ها و یا مفاهیمی که باید طبق برنامه از آن درس بگیرند داشته باشند، باید طرح درس خود را به دقت تنظیم نماید.

این پرسش که آیا با وجود کتابهای درسی و مشخص بودن عناوین در آنها، نیازی به تدوین عناوین و اهداف در طرح درس می باشد یا نه همواره سؤال بسیاری از اساتید بوده است. بسیاری از اساتید، کتاب های مرجع را برای مطالعه به دانشجویان معرفی می کنند و از آنها به عنوان منابعی برای تدریس استفاده می کنند، این کار مزایا و معایبی دارد. اگر چه در این کتاب ها مطالب از پیش آماده شده اند، ولی با توجه به محدودیت های زمانی و نیازهای آموزشی متفاوت دانشجویان در رشته ها و مقاطع مختلف، تدوین اهداف آموزشی و بایدهای یادگیری امری ضروری می باشد. کتاب درسی مطمئنا کمک خوبی برای طرح درس است، اما نمی تواند جایگزین خوبی برای ایده های استاد در رسیدن به مقصودش باشد. لذا با توجه به شرایط هر کلاس، باید اهداف خاصی تهیه شود و در قالب طرح درس به دانشجویان ارائه گردد.

اهمیت تدوین طرح درس:

طرح درس، بنیان و اساس تدریس موثر محسوب می شود و به منزله راهنمایی است برای استاد و فراگیر که به آنها نشان می دهد کجا باید رفت و چطور باید به آن جا رسید. از مزایای داشتن طرح درس روزانه می توان به موارد زیر اشاره کرد:

مزایای طرح درس روزانه برای استاد:

- ✓ برنامه ریزی برای اداره کلاس های درسی اصولا تمرین خوبی است و نشانه مهارت استاد است.
- ✓ طرح درس روزانه سبب می شود که استاد فعالیت های ضروری آموزش را به ترتیب و در مراحل و زمان های مشخص و به شیوه ای منطقی پیش ببرد و نتایج حاصل از آن را در مراحل بعدی آموزش مورد استفاده قرار دهد.
- ✓ در طول برنامه های آموزشی، گاهی وقت و تلاش زیادی به دلیل تکراری بودن مطالب و فعالیتها به هدر می رود و یا حذف عمدی یا غیر عمدی بعضی مطالب ضروری به دلیل کمبود وقت رخ می دهد و در نهایت به جریان آموزش آسیب می رسد. مهمترین کارکرد طراحی آموزشی آن است که از تکرار مطالب بیهوده و حذف موارد ضروری جلوگیری می کند.
- ✓ در جریان تدوین طرح درس استاد فرصت خواهد داشت تا مشکلات احتمالی تدریس را پیش بینی کند.
- ✓ طرح درس به استاد کمک می کند تا پیش بینی های لازم را برای تهیه و سایل آموزشی و رسانه ها به عمل آورد.

✓ چون طرح درس طبق اصول معینی طراحی می شود، موجب می گردد که عوامل اصلی جریان تدریس در نظر گرفته شوند و فراموش نگردند.

✓ اطمینان می دهد که کلیه اطلاعات مورد نیاز فراگیران در درس گنجانده شده است.

مزایای طرح درس برای دانشجو:

- ✓ فراگیران را به یاد گیرندگانی خود کفا تبدیل می کند.
- ✓ دانشجویان در فرآیند یاددهی و یادگیری شریک می شوند.
- ✓ انتظارات و تکالیفی که از دانشجویان می رود در آن به خوبی مشخص شده است.
- ✓ می توانند برای رسیدن به اهداف مشخص شده از ابتدای دوره برنامه ریزی نمایند.

به طور خلاصه طرح درسی که خوب تهیه شده باشد می تواند:

- فعالیت های آموزشی را نظم دهد و وظیفه استاد و دانشجو را مشخص کند.
- توجه مدرس را به انتخاب روشهای مناسب آموزشی جلب نماید.
- ارزشیابی دانشجو توسط مدرس را آسان کند.
- باعث می شود که مدرس و دانشجو با اعتماد بیشتری سرکلاس درس حاضر شوند.

تعاریف:

طرح درس دوره یا ترمی: طرح درس دوره، توصیف کتبی فرآیند طرح ریزی برنامه درسی برای یک ترم یا یک دوره آموزشی است.

طرح درس روزانه: طرح درس روزانه به خط مشی آموزشی اطلاق می شود که توسط مدرس برای یک جلسه تدوین می شود.

انواع هدف های آموزشی:

۱- هدف های کلی General goals

فعالیت هایی که اساتید و فراگیران برای رسیدن به نتایج یادگیری انجام می دهند. نتایج یادگیری: تغییراتی که پس از هر مرحله آموزش در حیطه های شناختی، مهارتی و نگرشی ایجاد میشوند.

خصوصیات مهم هدف های کلی:

- ۱- با افعال و عبارات کلی غیر رفتاری (فهمیدن - درک کردن - دانستن - آشنا شدن و ...)
- ۲- تحقق آن در مدت زمان نسبتاً طولانی
- ۳- در بردارنده یا انجام فعالیت ها و تجارب متعدد برای دانشجویان جهت رسیدن به هدف کلی
- ۴- در بردارنده یک نتیجه یادگیری

مثال: هدف های کلی: فراگیر در پایان دوره آموزشی با بیماریهای شایع داخلی آشنا شود.

- مثال هدف کلی: آشنایی فراگیران با بیماریهای عروق کرونر قلب

۲- اهداف اختصاصی

اهداف اختصاصی از شکستن و ریز کردن اهداف کلی:

- مجموعه اهداف اختصاصی باعث تحقق اهداف کلی

مثال اهداف اختصاصی:

از فراگیران انتظار می رود در پایان دوره قادر باشند

بیماریهای عروق کرونر را تعریف نماید.

اپیدیمولوژی بیماریهای عروق کرونر را بفهمد

با تظاهرات بالینی بیماریهای عروق کرونر آشنا شود

روش های تشخیص بیماریهای عروق کرونر را درک کنند

درمان بیماریهای عروق کرونر آشنا شود

انواع اهداف اختصاصی:

۱- متوالی یا پلکانی یا سلسله مراتب (هر هدف جزئی نسبت به هدف جزئی بعدی پیش نیاز)

مثال: فراگیر تشخیص بیماری سل آشنا شود . فراگیر با درمان بیماری سل آشنا شود

۲- موازی (آموختن هدف جزئی برای هدف های دیگر پیش نیاز نیست یعنی ارتباط افقی دارند

مثال: فراگیر با تظاهرات بالینی بیماری سل آشنا شود . فراگیر با تظاهرات بالینی بیماری آسم آشنا شود

اهداف اختصاصی ترکیبی:

اهداف دو نوع ارتباط یعنی متوالی و موازی باشند.

مثال: آشنایی فراگیر با تشخیص بیماری سل ریوی

مثال: آشنایی فراگیر با راههای درمان بیماری سل ریوی

مثال: آشنایی فراگیر با راههای تشخیص بیماری تب مالت

۳- اهداف رفتاری (Objective)

- بیان انتظارات اساتید برحسب رفتار قابل مشاهده و اندازه گیری

مزیت تدوین اهداف رفتاری:

۱- انتخاب و بکارگیری روش تدریس - محتوی آموزشی - وسایل و ابزارهای آموزشی، روش ارزشیابی مناسب مختص اساتید.

۲- مشخص شدن انتظارات دقیق برای فراگیر

۳- قابلیت اندازه گیری هدف های رفتاری

۴- ایجاد زبان مشترک بین دانشجو، اساتید و مسئولین

۵- در اختیار داشتن مستندات لازم در صورت تحقق اهداف

تفاوت اهداف رفتاری با غیر رفتاری

اهداف غیر رفتاری با عبارات مبهم و غیر قابل اندازه گیری

مثال هدف های غیر رفتاری

فراگیر اصول بی حسی را می فهمد

مثال هدف های رفتاری

فراگیر از بیمار شرح حال می گیرد

فراگیر مراحل بی حسی را در اتاق عمل نام می برد.

فراگیر وسایل هوشبری را نشان می دهد.

ویژگی های یک هدف رفتاری کامل:

- ۱- Behavior رفتاری (عملی است که فرد انجام می دهد مانند: نام بردن - حل کردن - رسم کردن - شرح دادن ...)
- ۲- شرایط Condition (موقعیتی است که یاد گیرند. باید عمل مورد نظر را در آن موقعیت از خود نشان دهد مثلا استفاده یا عدم استفاده از یک ابزار ، با کمک یا بدون کمک استاد ...
- ۳- ملاک یا معیار (Criteria)

میزان یا درجه ای از رفتار فراگیر است که مورد قبول واقع می گردد.

مثلا با ۸۰٪ صحت ، نمره بالاتر از ۱۵ ، یا در طول ۵ دقیقه ...

مثال: دستیار سال چهارم زنان در حضور استاد سه مورد زایمان دیستوسی شاخه

شرایط معیار

انجام دهد ۹۰٪ صحت

رفتار معیار

مثال: فراگیر قادر باشد در پایان دوره آموزشی فرآیند CPR و یک نفره را با حداکثر ۵٪ خطا روی مولاژ

معیار شرایط

اجرا نماید

رفتار

حیطه شناختی

مثال «حیطه شناختی»: فراگیر در پایان دوره آموزشی بتواند ۵ مورد از علل قابل تعدیل بیماری های عروق کرونر قلب را نام ببرد.

۱- دانش Knowledge

- فراگیر قادر باشد پس از پایان دوره آموزشی سه شیوه اصلی درمان بیماران مبتلا به سرطان را نام ببرد.
- فراگیر قادر باشد پس از پایان دوره آموزشی سه مورد از اقدامات پرستاری قبل از ترانسفوزیون خون را بیان کند.

۲- فهمیدن Comprehension

- فراگیر باید قادر باشد پس از پایان دوره آموزشی، فیزیوپاتولوژی بیماریهای عروق کرونر را با ۹۵٪ صحت توضیح دهد.
- فراگیر قادر باشد پس از پایان دوره فیزیوپاتولوژی اصطلاحات مربوط به واحد سرطان (نظیر متاپلازی و دیسپلازی) را به درستی از یکدیگر تفکیک نماید.

۳- کار بستن Application

- فراگیر قادر باشد پس از پایان دوره آموزشی، نتایج آزمایش CBC را در بالین بیمار با ۱۰٪ خطا تفسیر نماید.
- فراگیر قادر باشد پس از پایان دوره آموزشی نوع اختلال اسید و باز را بر اساس نتایج آزمایش ABG و وضعیت بالینی بیمار با صحت کامل تشخیص دهد.

۴- تجزیه و تحلیل Analysis

- فراگیر قادر باشد پس از پایان دوره آموزشی نتایج حاصل از یک نمودار آماری را با ۹۰٪ صحت تفسیر نماید.
- فراگیر قادر باشد پروتکل درمانی آرتیمی های قلبی را با ۹۰٪ صحت تفسیر نماید.
- فراگیر قادر باشد بر اساس شواهد کلینیکی و پاراکلینیکی، دستورات دارویی صحیح را در پرونده بیمار ثبت نماید.

۵- ترکیب Synthesis

- فراگیر قادر باشد پس از پایان دوره آموزشی، یک مقاله در رابطه با آموزش به بیماران مبتلا به صرع بنویسد.
- فراگیر قادر باشد پس از پایان دوره آموزشی، طرح مراقبت از خود بیمار دیابتیک را براساس مطالب آموخته شده به درستی تدوین نماید.

۶- قضاوت یا ارزشیابی Judgment

- فراگیر قادر باشد پس از پایان دوره آموزشی، شیوه های درمان دارویی بیماری سل ریوی را براساس فرانس های معتبر پزشکی با هم مقایسه نماید و بهترین درمان را برای بیمار خود تجویز نماید.
- فراگیر قادر باشد تئوری اورم Orem را با تئوری روی Roy مقایسه نماید.

حیطه عاطفی

مثال: فراگیر قادر باشد پس از پایان دوره آموزشی، به شان و منزلت بیماران خود احترام بگذارد.

- حیطه عاطفی یا نگرشی از طبقات زیر تشکیل شده است:

۱- دریافت یا توجه کردن Attending or Receiving

- مثال: فراگیر در تمام مراحل مختلف تدریس با حرکات سر و برقراری ارتباط چشمی نسبت به موضوع آنمی فقر آهن توجه نشان دهد.

۲- واکنش نشان دادن Responding

- مثال: فراگیر در مراحل مختلف تدریس بررسی سیستم قلب و عروق در بحث های گروهی فعالانه شرکت می کند.

۳- ارزشگذاری کردن Valuing

- فراگیر قبل از هر تماس با بیمار دچار ضعف سیستم ایمنی بدن، دستهایش را با تکنیک صحیح می شوید.
- فراگیر سایر همکاران را به رعایت اصول ایمنی قبل و بعد از تماس با بیمار مبتلا به ایدز AIDS تشویق و ترغیب می کند.

۴- سازماندهی ارزش ها Organization Of Values

- مثال: جهت مداوا و بهبود وضعیت بیمار بد حال در مواقع غیر کشیک از بیمار عیادت می کند

۵- تبلور ارزش ها در شخصیت Characterization by a value complex

- مثال: فراگیر در جهت کسب مجدد سلامتی بیماران، همیشه صادقانه با سایر کارکنان بخش و بیمارستان همکاری می نماید.

حیطه روانی حرکتی

۱- تقلید: Imitation

- فراگیر به کمک مربی خود در اتاق پراتیک، شیوه صحیح پانسمان به روش استریل را با ۱۰٪ خطا انجام دهد.
- فراگیر به کمک مربی خود در اتاق پراتیک نحوه کنترل فشار خون را با ۱۰٪ خطا عملاً نشان دهد.

۲- اجرای مستقل: Independent performance

- فراگیر قادر باشد تحت نظارت مربی، پانسمان ناحیه کلتومی را با ۱۰٪ خطا تعویض نماید.
- فراگیر قادر باشد بطور مستقل و با نظارت مربی، حداکثر با ۵٪ خطا یک مسیر وریدی مناسب برای بیمار برقرار نماید.

۳- سرعت و دقت Acceleration and Accuracy

- مثال: فراگیر قادر باشد تزریق عضلانی را با ۱۰۰٪ صحت و عرض دو دقیقه انجام دهد.

۴- هماهنگی حرکات Coordination of Actions

- فراگیر قادر باشد بوسیله اتوسکوپ گوش بیمار را بدرستی و در عرض یک دقیقه معاینه کند.
- فراگیر قادر باشد به کمک دستگاه Slit- lamp وجود جسم خارجی را در چشم بیمار در عرض دو دقیقه تشخیص دهد.

۵- عادی شدن Normality

- مثال: فراگیر قادر باشد در حین معاینه چشم با افتالمسکوپ، از بیمار شرح حال دقیق بگیرد.